

НИКОЛАЙ ПЕТЕВ

ПРЕДГОВОР

chitanka.info

Уважаеми читатели,

Пред вас е една уникална книга — първата част на „Троянските коне в България“ — (публицистика 1989–1999), на Николай Хайтов. След десет дни ще имате възможност да прочетете и Втората — под същото заглавие, но за периода 1999–2002 г.

Защо уникална? Защото нашата литературна история не познава друг такъв виден белетрист с такова обемно публицистично творчество. И, което е по-важно — обемът не е само в броя на редовете, обемът е от Дунав до Чеч, от Нишава до Синеморец и в него — животът на българите. Каква огромна духовна територия! Само Николай Хайтов може така да се сражава за нея. Както ми каза неотдавна „с последните си два железни зъба“. И не търси съпричастие. За признание — да не говорим. Като че ли на себе си го каза.

Читателю, знаеш ли как се прави градинска ограда? Има два начина — или с бетонни колове, или с дървени. При първия — от дъждовете циментът се измива, оголва се арматурата, ръждясва и те се чупят много лесно. При втория — взимаш салкъм, подостряш го и го потапяш в разтвор от син камък и вода за няколко дни. Дървото става желязно. Ако речеш да го сечеш с брадва, тя отскача.

Николай Хайтов вижда българското като градина, може би черешова — нали има такова негово заглавие, и иска тази градина да бъде цветна, кичеста, подредена, плодоносна и с дълъг, дълъг живот. Тази градина, тази България той огражда с истинска дървена ограда от думи, напоени с особен химикал — синтез на вяра и съвест, историческа памет и обич. И тогава брадвите на нашите и чужди секачи ще отскачат.

Две чувства властват в тази книга — на любов и омраза.

Боже, как обича Хайтов! Като с юношеска любов — онази най-чистата, осветената, като емигрантската — през сълзи, като Каравеловата — по хубавата българска гора от другия бряг на Дунава, като майчината — по единственото дете, в което е концентрирано всичко онова, което наричаме единствен живот. Такава обич излъчват само човеци, чиято ценностна система е масивна като крепостен зид от сухи дялани неподдаващи се камъни, човеци, които са видят толкова много, сякаш са живели няколко живота и от тях са осъзнали кое е непреходното и вечното, и кое изтича непотребно. Той обича България

заразяващо. Всяка негова книга е като продължение на „Аз съм българче“. Той, като никой друг, днес ни преподава най-важния урок, който го няма в училищните програми — урокът по родолюбие. И ни го внушава по толкова различни начини: ту с жива, неподражаема, само негова — Хайтова метафора, ту с директния, ясен патос на необоримите факти.

Да обичаш българското, това днес не е на мода. Днес трябва да обичаме Америка, Европейския съюз, Бритни Спийърс, Шрьодер, НАТО, Стийв Остин Ледения. По-бързо да забравим Апостола Левски и Капитан Петко войвода, да не се захласваме по онази приказна снага на Родопска планина, да оглушеем за извивките на вечните народни песни.

И стигаме до омразата на Хайтов. Тя е сложна и особена — различна от елементарно популярната. Състои се от два вида. Първият — омраза с уважение. Нея отправя към достойни противници. Спори с тях, ненавижда позициите им, иронизира ги, доказва с аргументи тяхната неправота. Мрази ги, защото работят срещу неговата теза, но ги уважава, като казва: „Бранят си интереса, хората“. Вторият вариант е — омраза с презрение. Тя е насочена най-вече към политическия елит на днешна България, който вече 13 години върти народа ни и държавата на бавен огън. Нарича ги още „въртогъзници“. Тях презира, споменава майките им, чуди се какви бащи са ги правили. Клейми ги като „безродници“. И стихийства. Като буен поток се носи, влече ги, пръска, докато не ги изтласка в равното, да гният и емнат в някое благо. Уверен е обаче, че социалната несправедливост, която те създават, рано или късно ще им изяде тиквите.

Николай Хайтовата публицистика има не само чувствени достоинства, неговия нюх за националните и социални проблеми е страхотен. В „Троянските коне в България“ ще Видите как още в началото на 90-те години той усеща зейващите опасни пропасти пред нашето образование, улавя пързаянето надолу на морала предупреждава за демографския срыв, защитава бедността. И оттогава удря камбаната, но смешните жалки и бисексуални политици не чуват. Те се оживяват само от собствените си банкови сметки. Гласът на народа или гласът ни писателя до тях не достига.

Когато анализира, Хайтов вижда явлението в развитие. Неговите прогнози са винаги верни, защото са заредени с исторически опит, а в

него — съвест и прямота. Да сте го виждали да хитрува? Да прави ходове и ходчета за постове и награди (било те и Нобелови), да целува ръце на властници, да хвали конюнктурно? А да се изтъква, че е „съпротивлявай се човек“? Не. Това е дейност за духовните пигмеи и за неуверените в собствените си сили. Той самият е ограда на градината на писателския морал. Предлагам ви, да се подпрем на нея, да погледате вътре в тези 757 страници, и дано като българи и граждани на нещо важно се научим.

P.S.

Горните редове бяха написани на 29 юни 2002 г. — събота. Днес, понеделник, 1 юли сутринта в 10 ч. ми се обади Никола Радев със съобщението, че Николай Хайтов е починал.

От смъртта на баща ми не съм бил толкова потресен.

Да, знаех за болестта. Виждах го как слабее, как прежълтява. И в болницата ходих, но само преди четири дни му показах корицата на книгата! Боже, за какво говорихме? Да — за Петко войвода. Не била издавана от 1984 г. Предложих му за корица да сложим кадър с актьора Васил Михайлов на покрива, когато развява черното знаме с надписа „Те погребяха България!“. „То и сега трябва да качим някъде такова знаме“ — отговори и се усмихна с неговата характерна, повдигаща единия край на устните усмивка. После въздъхна и добави: „И онези не успяха, и тези няма да успеят.“ Предупреди ме, че няма друг екземпляр от това издание от 1984 г. Да го пазя. Когато си тръгвах на вратата, ни в клин ни в ръкав ме попита, виждал ли съм хербария на Петър Берон. Отговорих — „Не“. „Там има едни огромни бели карфици — гледайки ме право в очите — забити са между главата и тялото на насекомото. Така трябва да ги заковаваме тези хубавци. Дано тези две книги свършат някаква работа. И «През сито и решето» втората част ще я пуснем след тях. Не забравяй карфиците на Петър Берон!“ Докато слизах се възхищавах на този мощен дух в това отслабнало тяло. Днес си мисля, че ме е заклевал. И затова реших да напиша предговора.

Читателю, просто препредавам думите му. Ако срещнеш родоотстъпник, подлец, лъжец, див печалбар, двуличник, със свои карфици го закови. Само така ще се спасим от чумата, които пълзи по българското. Само с хайтовска прямота.

И още нещо.

Едва ли има неубеден българин, че цялото творчество на Хайтов е посветено на България, на съдбата ни — някогашна, днешна и утрешна, че художествената стойност на творбите му е огромна, след като и народното признание е такова, и това ми позволява да изрека нещо, което до вчера едва ли би било правилно разбрано и безрезервно прието. А то е: Предлагам на учители, преподаватели, журналисти и писатели, и всички българи: както някога сме нарекли Иван Вазов народен поет, от днес да поставяме пред името Николай Хайтов — народният писател. И знам, това звание на него не му е необходимо, той сега е в рая, където или разговаря с апостола Левски, или сравнява райската градина с неговата България. На него не му необходимо, но на нас и на нашите синове тази посока и този критерий са ни нужни.

1 юли 2002 г.

Николай Петев

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.